

С.І.ФЕДУН, О.В.ЧОРНИЙ

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

11

К Л А С

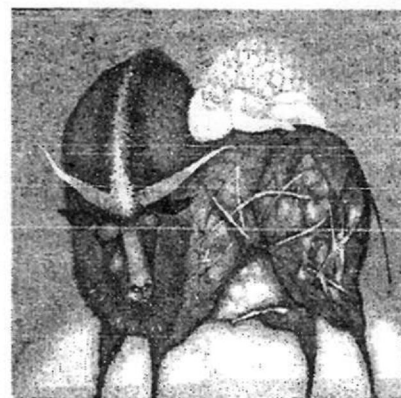
Прізвище _____

Ім'я _____

Клас _____

Школа _____

Вінниця, 2011

Архітектура

- Арх. Іктін і Каллікрат. Парфенон. V ст. до н.е.;
- Арх. Мнесікл. Пропілеї Афіського акрополя. V ст. до н.е.;
- Арх. Каллікрат. Храм Ніки Аптерос. V ст. до н.е.;
- Арх. невід. Храм Гефеста. V ст. до н.е.

Скульптура

- Ск. Праксітель. Гермес із Діонісом. IV ст. до н.е.;
- Ск. Скопас. Бій греків з амазонками. IV ст. до н.е.;
- Ск. Лісіпп. Геракл, що бореться із левом, IV ст. до н.е.;
- Ск. невід. Венера Мілоська. II ст. до н. е.

**Мистецтво
Античної
Греції****Література
та театр**

- Гомер («Іліада», «Одіссея»);
- Гесіод («Теогонія»);
- Сапфо («Гімн до Афродіти»);
- Софокл («Едіп», «Антигона»);
- Есхіл («Прометей закутий»);
- Еврипід («Медея»)

Живопис і декоративно-прикладне мистецтво

- Філоксен, IV-III ст. до н.е. «Битва Олександра Македонського з Дарієм»;
- Фреска «Афродита Анадіомена». Копія з картини Апеллеса;
- Екзекій. Чаша з очима;
- Евфроній. Амфора. Гідра. VI ст. до н. е.

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація використання в презентації творів мистецтва. 3. Специфіка застосування особливих засобів художньої виразності для окремо взятого регіону

	Види мистецтва; знакові особистості та їх твори	Власні судження
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Творчість

Італія. Епоха Відродження як основа культурної спадщини Італії

Титани епохи Відродження

Леонардо да Вінчі

- Дама з горностасом, 1489–1490;
- Вітрувіанська людина, 1490;
- Портрет Беатріче д'Есте, 1490-ті;
- Мадонна Літта, 1491;
- Тайна вечеря 1498;
- Мадонна з прялкою 1510-ті;
- Леда і лебідь, 1510-1515;
- Вакх, 1510-1513;
- Автопортрет, 1514;
- Іоан Хреститель, 1513-1517

Мікеланджело Буанарроті

- Пьста. 1498-1499;
- Мадонна Брюгге. бл. 1498-1501;
- Зняття з хреста бл. 1500-1501;
- Давид 1501-1504;
- Святе сімейство (Мадонна Доні) бл. 1504-1506
- Раб, що вмирас, 1513;
- Гробниця Лоренцо Медічі бл. 1525;
- Клеопатра бл.1535;
- Площа Капітолія. 1538-1564. Рим;
- Купол собору

Рафаель Санті

- Три грації, 1504;
- Битва святого Георгія з драконом, 1505;
- Автопортрет, 1506;
- Диспута, 1510;
- Мадонна ді Фоліньйо, 1510
- Адам і Єва, 1509-1511;
- Портрет Юліуса II, 1512
- Сикстинська мадонна, 1514;
- Дама в покривалі, 1516
- Триумф Пенхеї на Олімпі, 1517-1518

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту, його ідея. 2. Аргументація використання в презентації творів мистецтва. 3. Специфіка застосування особливих засобів художньої виразності, характерних для митця чи традицій італійського народу

	<i>Види мистецтва; знакові особистості та їх твори</i>	<i>Власні судження</i>
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Франція.
Три мистецькі
погляди на світ

**Імпресіонізм –
нове відчуття
світу**

- Едгар Дега.
Прима-балерина,
1876-1878;
- Каміль Піссарро.
Бульвар Мон-
мартр. Зимовий
ранок, 1897;
- Клод Моне.
Руанський собор у
сонячному сяйві,
1894;
- П'єр Огюст
Ренуар. Танець у
селі, 1882-1883;
- Поль Гоген. А,
ти ревнуєш, 1892;
- Огюст Роден.
Вигнання з раю,
1887;
- Клод Дебюссі,
симфонічна сюїта
«Море», 1905

**Франція -
батьківщина
кіно**

- Брати Люм'єр;
- Кінорежисери:*
- Рене Клер;
- Марсель Карне;
- Клод Лелюш
- Люк Бессон
- Актори кіно:*
- Жерар Філін
- Марина Владі;
- Луї де Фюнес;
- Мішель Марсьє;
- Ален Делон;
- Катрін Ден'єв;
- Жан Поль
Бельмондо;
- Жюльєт Бінош;
- Жан Рено;
- П'єр Рішар;
- Жерар Денард'єс;
- Жюльєт Бінош

**Шансон'є
Франції**

- Моріс Огюст
Шевальєс;
- Едіт Піаф;
- Шарль
Азнавур;
- Жорж Брассенс;
- Ів Монтан;
- Жильбер Беко;
- Мірей Матьєс;
- Мішель Сарду;
- Жюльєн Клер;
- Серж Гензбур;
- Брижит Бардо;
- Даліда;
- Джо Дасен;
- Патрісія Каас;
- Ванесса Параді;
- Мілен Фармер

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму про-
екту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Викорис-
тання засобів художньої виразності, що доводять правильність судження про
те, що тема кохання та закоханості є провідною у творчості митців Франції

	<i>Види мистецтва; знакові особистості та їх твори</i>	<i>Власні судження</i>
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Іспанія

Визначні художники

- Ель Греко
«Дама в хутрі», 1577-1580,
«Молитва святого
Домініка», 1585-1590,
«Апостоли Петро та Павло»,
1592, «Іоанн Євангеліст», 1596-
1605,
- Дієго Веласкес
«Портрет графа-герцога
Олівареса», 1635, «Здача
Бреди», 1635, «Венера із
дзеркалом», 1649-1651,
«Меніни», 1687.
- Франсіско Гойя
«Сім'я Карла IV», 1800, «Маха
одягнена», 1803, «Разстріл 3
травня 1808 року», 1814, «Яка
мужність», 1810-1820
- Сальвадор Далі
«Сон, навіяний польотом
бджоли», 1943, «Атомна Леда»,
1949, «Мадонна Порт-Льїгата»,
1950, «Тайна вечеря», 1955

Нідерланди

**Визначні художники
XVII століття**

- Рогір ван дер Вейден
«Портрет молодої жінки»,
1445, «Святий Лука, що пише
образ Мадонни», 1450
- Пітер Брейгель
«Фламандські прислів'я»,
1559, «Вавилонська вежа»,
1563
- Пітер Клас
«Натюрморт з тортом», 1627,
«Сніданок», 1644
- Рембрандт ван Рейм
«Веселе товариство», 1635,
«Даная», 1636, «Повернення
блудного сина», 1669
- Франц Халс
«Циганка», 1628-1630,
«Портрет чоловіка з
рукавичкою», 1650
- Ян Вермеср
«Молочниця», 1658, «Дівчина
з перловою сережкою», 1675

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Використання засобів художньої виразності, які розкривають тему «вогню та льоду» на прикладі творчості митців обох країн

	<i>Види мистецтва; знакові особистості та їх твори</i>	<i>Власні судження</i>
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтегичні) види мистецтва		

Висновок

Англійський сад

Англійський сад втілює два стилі: *рококо* і *романтизм*.

Англійський стиль саду заснований на законах гармонії, спокою, які досягають цілеспрямованим розподілом світла і тіні. Він призначений для відпочинку й приватного життя. Основні його ознаки *різноманітність* (variety of gardens) і *контрастність*.

Англіїці впорядковують природу, зберігаючи враження натуральності: відкритий простір, ліси, озера, водоспади та струмки замість фонтанів.

Велику увагу приділяли добору фарб: червоне мало бути поруч із зеленим, жовте — з фіолетовим, синє — з оранжевим.

Внесок англійців у світове садівництво — газон та бордюр з однорічних трав'янистих рослин.

Справжній переворот в садоустрої зробили: Олександр Поп, Джозеф Аддісон, Ланселот Браун, Генрі Рентон, Уільям Кент

**«Бітлз» - символ
молодіжної музики
XX століття**

The Beatles («Бітлз») — британський біт-рок-гурт, створений 1960 року в Ліверпулі. До першого складу входили: Джон Леннон (вокал, ритм-гітара), Пол Маккартні (вокал, ритм-гітара), Джордж Харрісон (вокал, соло-гітара), Стюарт Саткліфф (бас-гітара) і Піт Бест (ударні).

1961- Саткліфф залишає гурт, місце бас-гітариста займає Маккартні. У 1962 році Беста замінив Рінго Старр.

ДИСКОГРАФІЯ:

- «Please Please Me», 1963
- «With the Beatles», 1963
- «A Hard Day's Night», 1964
- «Beatles For Sale», 1964
- «Help!», 1965
- «Rubber Soul», 1965
- «Revolver», 1966
- «Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band», 1967
- «The Beatles» 1968
- «Yellow Submarine», 1969
- «Abbey Road», 1969
- «Let It Be», 1970

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Використання засобів художньої виразності, які розкривають тему «вогню та льоду» на прикладі творчості митців обох країн

	Види мистецтва; знакові особистості та їх твори	Власні судження
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Німецький модерн «югендстиль»

Художники: Генріх Фогелер, Отто Діке, Едгар, Денлер,

Томас Теодор Гейне, Отто Екман, Герхард Ріхтер

Архітектори: Вальтер Гропіус, Йозеф Марія Ольбріх

Композитори: Макс фон Шілінг, Макс Регер, Франц Шрекер

Дизайнери: Патріц Хубер, Петер Беренс, Рудольф Боссе

Віденська музична школа

Йозеф
Гайдн

Вольфганг
Амадей
Моцарт

Людвіг ван
Бетховен

Німеччина

Австрія

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Використання засобів художньої виразності, які розкривають тему величі та віртуозності на прикладі творчості митців Німеччини й Австрії

	<i>Види мистецтва; знакові особистості та їх твори</i>	<i>Власні судження</i>
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Художники XIX-XX століття

Василь Тропінін: «Портрет сина», 1818, «Портрет Варвари Лизогуб», 1847

Карл Брюллов: «Вершниця», 1832, «Портрет графині Самойлової з донькою», 1842

Олександр Іванов: «Явлення Христа народу», 1836-57

Іван Крамської: «Гадання», 1870. «Христос у пустелі», 1872, «Невідома», 1883

Василь Перов: «Сільський хресний хід на Великдень», 1861. «Рибалка», 1871

Ілля Рєпін: «Бурлаки на Волзі», 1870—1873, «Іван Грозний і син його Іван», 1870—1873

Олексій Саврасов: «Сухаревська вежа», 1872. «Райдуга», 1873

Віктор Васнецов: «Витязь на роздоріжжі», 1878, «Іван-Царевич на Сірому Вовку», 1889 р «Богатирі», 1898,

Іван Шишкін: «Жито», 1878, «Лісова далечинь», 1884

Ісаак Левітан: «Осіній день. Сокольники», 1879, «Березень», 1895

Генрік Семірадський: «Танець серед мечів», 1881, «Фріна на святі Посейдона в Елевзині», 1889

Валентин Серов: «Портрет невідомої», 1895, «Серов, Афіша для балерини Ганни Павлової», 1909, «Портрет княгині О. К. Орлової», 1911

Михайло Врубель: «Царівна-лебідь», 1900, «Перлина», 1904

Петров-Водкін: «Купання червоного коня», 1912, «Юність», 1913

Микола Реріх: «Похід Ігоря», 1942. «Пісня про Шамбалу. Танг-ла», 1943

Російський балет

Анна Павлова, Майя Плесецька, Маріє Лісна,
Володимир Васильєв, Світлана Захарова, Уляна Лопаткіна

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Використання засобів художньої виразності, що відображають самобутність мистецтва, яке сформувалося під впливом полікультурного спілкування

	<i>Види мистецтва; знакові особистості та їх твори</i>	<i>Власні судження</i>
Просторові (зорові) види мистецтва		
Часові (слухові) види мистецтва		
Просторово-часові (синтетичні) види мистецтва		

Висновок

Номінація

Урок 8

Узагальнювальний урок. Європейська художня культура

Нотатки

Алгоритм представлення 1. Особливості творчого задуму проекту. 2. Аргументація вибору для презентації творів мистецтва. 3. Специфіка застосування особливих засобів художньої виразності

Висновок

СЛОВНИК МИСТЕЦЬКИХ ТЕРМІНІВ

Абстракціонізм (лат. abstractus - відокремлений, відірваний) - напрям у модерністському мистецтві ХХ ст., що цілком відмовляється від реалістичного зображення предметів і явищ.

Авангардизм (фр. avant-garde; - передовий загін) - узагальнюючий термін для позначення новаторських напрямів, у художній культурі ХХ ст., для яких характерний пошук нових, нетрадиційних засобів вираження.

Алей - пішохідна, рідше проїжджа дорога, обсаджена з обох боків деревами, іноді у поєднанні з кущами; одна з форм садово-паркової архітектури. Може бути як прямою, так і криволінійною. За характером оточуючої посадки розрізняють А. дво- і багаторядні, одно- і багаторядні, арочні (перголи) тощо.

Ампір - пізній класицизм у західноєвропейській культурі та мистецтві першої третини ХІХ ст. Спочатку термін А. вживався стосовно мистецтва Франції часів імперії Наполеона І. Ґрунтуючись, гак як і класицизм в цілому, на принципах античної архітектури, А. використовував, в основному, ордери доричний і тосканський, з римської архітектури запозичив монументальні форми портиків, колонад, тріумфальних арок та колон, з архітектури Стародавнього Єгипту - масивні прямолінійні об'єми, стилізовану рельєфну орнаментику та іп. Підкреслена урочистість і парадність архітектурних форм А. часто переходили в помпезність.

Анімалістичний жанр (лат. animal - тварина) - жанр образотворчого мистецтва (у живопису, скульптурі та графіці), присвячений зображенню тварин, в якому органічно поєднуються ириродньо-наукове та художнє бачення.

Антураж - (з французької - entourage - оправа, entour - навколо, l'our - оточеність) - сукупність оточуючих умов, зовнішнього вигляду, підкреслено стильних та виразних виявів матеріальної культури певної епохи, народу, соціального середовища.

Анфілада - ряд колон або суміжних кімнат чи залів, розміщених по одній осі. При розчинених дверях А. створює враження єдиного простору, що йде у далечинь. Найчастіше зустрічається у палацах, музеях тощо. Апсида - виступ в будівлі, напівкруглої, напівовальної, багатокутної, підковоподібної або прямокутної форми у плані, перекритий напівкуполом або зімкнутим папівсклепінням. А. розміщувались по поздовжній осі будинку. Вперше зустрічаються в римських базиліках. У християнських храмах виділяли вівтарну частину і орієнтувались переважно на схід (якщо у храмі було декілька А., у центральній розміщувався вівтар, у бічних - жертovníк і диякониик). У романській і готичній архітектурі А. мала значний розвиток, перетворившись на хор, оточений круговим обводом. В Україні А. вперше почала використовуватись у православних храмах хрестовокупольної системи у Х ст.; збереглися і по нині у архітектурі культових споруд усіх християнських конфесій.

Арабески - складний орнамент, побудований на ритмічному повторенні стилізованого зображення вигадливо переплетених між собою гілок, квітів, листя, рідше геометричних фігур. У VIII ст. візерунок А. занесений арабами в Іспанію, а потім в іп. країни Європи. Один з иайпоиіреніших орнаментів в архітектурному декорі різних стилів (готики, ренесансу тощо) та їх пізнішого відтворення.

Арка - несуча конструкція, яка має обриси кривої, вигнутої у бік навантажень. Працює в основному на стиск і передає на опори не тільки вагу (вертикальне навантаження), але й розмір (горизонтальний тиск), який повинен погашатися опорою, зтяжкою, контрфорсом. Верхня точка кривої, що утворює арку, називається шелигою, нижні точки цієї кривої - п'ятами арки. За функціями розрізняють А. несучі, розвантажувальні, розпірні тощо. Виготовляються з каменю і цегли, укладаються по спеціальній опалубці і набувають завершеності завдяки каменю (цеглі) розміщеному в інелізі А. (замку) як щільно забитий клин, що надає конструкції необхідної жорсткості. А. з бетону утворюють із стіною монолітну конструкцію, із залізобетону являють собою криволінійний брус. Металеві А. можуть бути суцільними і решітчастими. Застосовують для перекриття прорізів у стіні і прогонів між опорами (стовпами, колонами). Функціональна і конструкційна доцільність арочних перекриттів, їх естетична виразність обумовили особливу роль А. в історії архітектури як елемента композиції стінових огорожень, колонад і аркад. А. зустрічаються вже з III тис. до н.е. в архітектурі стародавнього Сходу.

Арка тріумфальна - тимчасова або постійна споруда на честь урочистої події або визначної особи. За звичай має один або три прогони (середній, як правило, ширший і вищий), перекриті папівциліпдричними склепіннями або балочною конструкцією, з одним (у середньому прогоні) або трьома проїздами. Виконувалась у формі архітектурного ордера з розвинутим аттиком, на стінах розміщувались барельєфи і написи, що розкривали зміст події, якій присвячена А. Використовувалась також для організації парадних в'їздів у місто, монастир тощо.

Аркада - ряд однакових за формою, розміром та оздобленням арок, котрі спираються на стовпи або колони. Виникла у Стародавньому Римі на базі системи ордера архітектурного, у якому архітравні (балочні) перекриття замінені арочними. Найчастіше використовувалась для влаштування відкритих галерей. Поява А. на Україні пов'язана з початком мурування (Софійський собор у Києві, XI ст.)

Арт-рок (з англійської - art rock - мистецький, художній рок) - напрям рок-музики, музичною основою якого є суміш елементів джазу, електронної та академічної музики, з часом трансформувалась у різні напрями прогресив-року (гурти «Pink Floyd», «Camel» «Yes», «Genesis»).

Архітектура - вид візуального (образотворчого) мистецтва, завданням якого є проектування, зведення будівель і споруд, що гармонійно формують просторове середовище до вищої людської цивілізації.

Архітектурний комплекс (ансамбль) - (з французької - ensemble - цілісність, взаємозв'язок, єдність) - гармонійна єдність просторової композиції будівель, інженерних споруд, творів монументального живопису, скульптури та садово-паркового мистецтва.

Атлант - у давньогрецькій міфології - титан, який на своїх плечах тримав небосхил) - вертикальна опора (або її імітація) у вигляді чоловічої постаті, що підтримує балочне перекриття, портик, балкон. Відомий з античних часів, велике

поширення мав в архітектурі XVII - поч. XX ст. Опора у вигляді жіночої фігури паз. каріатидою.

Афіша - яскраве і виразне, зведене у чітку візуальну формулу повідомлення, ідо призначене для оголошення про виставу, концерт, лекцію тощо;

Базиліка (лат. basilica, від гр. basilike - царський дім, палац) - прямокутна, витягнута в плані споруда, розділена в поздовжньому напрямку рядами колон чи пілонів на папи (3 або 5). Середня пава за звичай закінчується апсидою, ширша за бічні і височіє над ними, що забезпечує її освітлення. Спочатку нави перекривали кроквами або кроквяними фермами, потім - кам'яним склепінням (циліндричним та хрестовим). Б. виникли в Римській імперії як тип громадсько-адміністративних будинків та залів імператорських палаців

Балада - (від іт. ballade - танцювати) - у середні віки пісня народного походження, яка супроводжувала танець. Пізніше - драматичний за характером літературний лірико-епічний твір, часто з елементами фантастики, зміст якого навіяний подіями минулого та давніми легендами. В епоху романтизму поняття «балада» поширилось на вокальну ('Лісовий цар' Ф.ГПуберта) та інструментальну музику (балади для фортепіано И.Брамса, Е.Гріга, Ф.Шопена та ін.).

Балет (з латинської - ballo - танцюю) - вид сценічного мистецтва та вища «театральна» форма хореографії. Основними виражальними засобами балету є нероздільно пов'язані між собою музика та танець, які відтворюють сюжетно- образну концепцію Драматичного твору. Поділяється на: класичний, романтичний, сучасний.

Бальні танці — група парних танців, які виконуються у спеціальних приміщеннях. Спортивні бальні танці поділяються па 2 програми: європейську (повільний вальс, європейське танго, віденський вальс, повільний фокстрот і квікстеп - швидкий фокстрот) та латино-американську (самба, румба, ча-ча-ча, пасодобль і драйв).

Бард - (англ. bard - співець) - 1. Народний співець - сказитель давніх кельтських родів, в середні віки - палійський, ірландський, шотландський професійний поет-співець, який співав у супроводі схожого па ліру інструмента. Музика Б. не збереглася. 2. В наш час Б. звуть авторів-виконавців "авторської"⁵ пісні

Барельєф (фр. bas - низький і relief - опуклість, рельєф) - рельєф (2), у якому опукле зображення виступає над площиною фону менше, ніж на половину свого об'єму. Виготовляється з глини, деревини, каменю, відливається з алебастру чи бронзи. Один з найпоширеніших видів декору архітектурних споруд.

Бароко (італ. дивний, вигадливий) - стиль в архітектурі та мистецтві Європи наприкінці XVI - сер. XVIII ст. Бароко було еволюційним продовженням та нащадком Ренесансу. Архітектура бароко характеризується динамізмом та декоративною пишністю споруд, переважанням у планах і фасадах складних криволінійних форм, перебільшеною пластикою фасадів, великою кількістю рельєфних прикрас, підкресленими ефектами світлотіні та кольору, поєднанням архітектурних форм з декоративним мистецтвом та скульптурою. У період поширення Б. створені грандіозні міські, палацові та паркові ансамблі.

Батальний жанр (фр. Bataille — битва)— жанр образотворчого мистецтва, присвячений зображенню подій, пов'язаних з воєнними діями.

Блюз (з англійської - blues смуток, меланхолія) - лірична пісня афроамериканців у повільному темпі зі складним синкопованим ритмом, одне із джерел джазової музики (яскравий представник - Бі Б і Кінг)

Бордюр (фр. bordure, від bord - край, межа). (1) Бортові камені або плити, які відділяють проїзну частину вулиці (шляху) від тротуару (обочини), а також тротуар від земляних ділянок з рослинністю (клумба, газон). (2) Густо посажені низькорослі кущі або квіти навколо клумб, газонів, куртин тощо. (3) Смуга (гладка або з малюнком), що прилягає до стелі та відділяє край шпалер, або малюнок, який повторюється.

Бульвар (фр. boulevard, від голл. bol werk - фортечний вал) (1) Широка алея на міській вулиці або набережній для пішохідного руху, за звичай обладнана лавками для відпочинку. (2) Вулиця, до якої входить така алея.

Варіації - музичний твір, у якому основна мелодія звучить кілька разів, набуваючи різноманітних змін: мелодичних, ритмічних, ладових, гармонійних.

Вівтар (лат. altar, букв. - підвищення) - жертвовник у стародавніх народів - місце жертвоприношення. Попередньо мало форму підвищення (із землі, каменю). У християнстві вівтар є місцем богослужіння.

Вітраж (франц. vitrage, від дат. vitrum - скло). Вид мистецтва монументально-декоративного, орнаментальна або сюжетна композиція із скла, або ін. прозорого матеріалу. Застосовується у вигляді панно або світлопрозорого огороження будинку,

Вокаліст (від лат. voce - голос) - людина, яка має необхідні вокальні дані та володіє вокальною технікою певного типу для створення за її допомогою художніх образів.

Газон — це площі, вкриті однаковою травою суцільно або із включенням поодиноких рослин, груп, квітникових клумб, що височать над трав'янистим покривом. Трава на газоні завжди низько скошена. Природний газон складається із суміші різних трав, переважно злакових.

Графіка — вид образотворчого мистецтва, головним виражальним засобом якого є рисунок, в основі котрого лежать точка, лінія, штрих і пляма. Включає в себе всі різновиди рисунка і ірavierи.

Дадаїзм (фр. dadaisme, від dada - дитячий коник, переносно-дитячий лепет) — модерністська течія в літературі й образотворчому мистецтві Західної Європи початку ХХ ст. Характерні риси дадаїзму: антиестетизм, зумисний примітивізм. Дадаїзм - попередник сюрреалізму.

Декоративно-іприкладне мистецтво — вид образотворчого мистецтва, головною суттю якого є створення і оздоблення художніх виробів, що мають практичне призначення у побуті.

Джаз - стильовий напрям музики масових жанрів, що виник на початку ХХ століття на півдні США, внаслідок взаємодії африканської та європейської танцювальної музики, характерними рисами якого є: поліритмія, темброва своєрідність та колективна імпровізація. Поділяється на такі стильові напрями: Бібоп (Чарлі Паркер, Діззі Гіллеспі, Кенні Кларк) - Диксиленд (Луїс Армстронг) -

Кул-джаз (Біл Еваїс) - **Ладовий джаз** (Майлз Девіс) - **Свінг** (Дюк Еллінгтон, Бенні Гудмен, **Каул Бейсі**) - **Смус-джаз** (Ел Ді Меола) - **Соул-джаз** (Рей Чарльз) - **Фрі- джаз** (Джон Генрі Тристано) - **Фьюжн-джаз** (Джуліан Аддерлей) - **Хард-бон** (Джон Колтрейн)

Джаз-рок — (з англійської-jazz-rock) - напрям у рок-музиці, що поєднує елементи джазу і рок-музики. Йому властиві колективна імпровізація, застосування джазових духових

мідних, електроінструментів. За рахунок синтезу виконавських прийомів експресивної рок-музики та експериментальності джазу розширився музичний спектр джаз-року (яскраві представники: Френк Зашіа, гурти «Chicago», «Supertramp», російський гурт «Арсенал» під керівництвом Олексія Козлова.).

Дизайн - художнє конструювання предметів побуту, формування гармонійного предметного середовища, створеного засобами промислового виробництва, для забезпечення найкращих умов праці, побуту та відпочинку людей.

Динаміка:

- *в музичному мистецтві* - різні ступені сили звучання у музиці
- *в образотворчому мистецтві* - зорове сприйняття руху та спрямованості форми.

Диско - (з англійської - disco - «дискотека») - жанр танцювальної музики, що виник на початку 70-х років минулого століття одночасно у СІ ЛА та Європі. Визначальним для диско є танцювальний ритм у темпі 120-140 ударів за хвилину та «жваві» мелодії. Для американського варіанту диско властиве звучання, близьке до фанка і соула (яскравими представниками цього варіанту є: Майкл Джексон, гурт «Village People»). Європейський різновид диско відрізняється більшим ступенем синтезу ритмів традиційної танцювальної естради з різними елементами екзотичних для Європи музичних культур (гурти «Boney M», «Modern Talking»).

Експресіонізм (фр. expression - виразність, вираження) — напрям у європейській літературі та мистецтві перших десятиліть ХХ століття. Головним в експресіонізмі проголошувалося вираження суб'єктивних уявлень митця, що зумовило потяг до ірраціональності, загостреної емоційності та гротеску.

Електро-іюн — різновид поп-музики, що визначає розважальну музику, що створена з використанням електронного устаткування, основою якої є електронно вироблені, препаровані та синтезовані звуки (Жан Мішель Жарр, гурти «Space», «Kraftwerk»).

Євро-пон (з англійської - europop) - різновид поп-музики, який зародився у Європі у 70-х роках минулого століття. Пісні цього напрямку легко запам'ятовуються, вирізняються простою мелодією та ритмом і неглибокими текстами з пріоритетом на танцювальні та техно- мотиви.(з цим напрямком пов'язують творчість гуртів: «ABBA», «Roxette», «Army of Lovers», «Spice Girls», «Backstreet Boys»).

Жанр в образотворчому мистецтві - твори образотворчого мистецтва, поєднані спільною темою, предметом, а подеколи й характером зображення.

Жанр у мистецтві - різновид художнього твору, що склався історично. Тип твору мистецтва, що має стійкі ознаки щодо предмету відтворення, змісту, структури, засобів виразності, способів виконання тощо-

Живопис - вид образотворчого мистецтва, головним виражальним засобом якого є колір та який відтворює дійсність за допомогою фарб.

Імпровізація - створення твору у вільній формі.

Інтонція — один із найважливіших засобів виразності в літературних і музичних творах.

Історичний жанр — жанр в образотворчому мистецтві, присвячений зображенню історичних подій, соціально значущим явищам в історії людства. Складовою історичного жанру є також картини та твори мистецтва на релігійну тематику.

Кантата (з італійської — cantata, від cantare - співати)- це великий музичний твір, ідо складається з декількох частин і створений для виконання хором, солістами та симфонічним оркестром.

Карикатура - жанр образотворчого мистецтва, в якому комічний ефект створюється шляхом перебільшення та загострення характерних рис, задля чого використовуються засоби сатири та гумору, гротеска, шаржу, художньої гіперболи.

Квартет (з латинської - quartus - четвертий) - музичний твір для чотирьох виконавців, кожен з яких має власну партію.

Кіномистецтво — це один з видів екранного мистецтва (поряд із телебаченням та відео), який оперує фотографічними зображеннями предметів, то рухаються.

Кітч (цім. Kitsch — дешева продукція, несмак, verkitschen - дешево продавати) - напрям у сучасній культурі, розрахований на масового споживача, що характеризується примітивністю, безідейністю, розважальністю; масова продукція, позбавлена смаку і розрахована на зовнішній ефект.

Комп'ютерна графіка — це сфера мистецької діяльності, в якій комп'ютер використовується для створення, обробки та синтезу зображень, отриманих з реального світу (зображення, яке створюється у комп'ютерній графіці - перетворюється, оцифровується, обробляється і відображається з використанням обчислювальної техніки за допомогою апаратних і програмних засобів).

Контраст — яскраво виражена протилежність будь-яких якостей і властивостей.

Концептуальне мистецтво - одна з течій авангардизму, що розглядає художній твір як засіб демонстрації ідей, понять, концепцій. Його представники відмовляються від створення традиційного художнього твору і звертаються до концептуальних об'єктів, що виступають у формі ідей чи проектів і супроводжуються написами, текстами, іншими позаестетичними засобами.

Концерт (з італійської - concerto - узгодженість) - музичний жанр, в основі якого лежить контрастне зіставлення звучання повного складу виконавського колективу (оркестру) і одного, сколюючого виконавця (інструмента) чи групи солістів.

Кубізм (фр.cubisme, від cube - куб) - модерністська течія в західноєвропейському образотворчому мистецтві початку ХХ ст., представники якої зображували реальний світ у вигляді комбінацій геометричних форм (куба, кулі, циліндра, конуса тощо) та деформованих фігур.

Культура - це сукупність матеріальних та духовних цінностей, вироблених людством протягом усієї Історії його розвитку.

Латин-поп - різновид поп-музики країн Латинської Америки та вихідців із цих країн. В її основі стилізація іспанської (або португальської), африканської та індіанської музичних культур (Глорія Естефан, Рікі Мартін, «Los Incas»).

Масова культура - напрям у культурі другої половини ХХ ст., розрахований на доступність широким верствам населення, знижений рівень сприйняття, розважальність.

Мінімалізм (лат. *minimalis* — найменший) один з напрямів у мистецтві 60-70-х рр. ХХ ст., твори якого позбавлені зовнішньої декоративності, найчастіше зводяться до використання найпростіших геометричних фігур. Мінімалізм представлений головним чином скульптурою і живописом.

Мелодія - осмислена одноголосна послідовність звуків, об'єднаних ритмом і ладом.

Мелодрама - добутки цього жанру розкривають духовний і почуттєвий світ героїв в особливо яскравих емоційних ситуаціях, часто на основі контрастів: добро і зло, любов і ненависть і т.д.

Метал (з англійської - *metal*)- жанр рок-музики, що виник у середині 70-х років ХХ століття. Властивими для нього є важкі рифи електрогітар, викривлені ефектом «дисторшн», затяжними соло та електромузичних інструментах часто з агресивним і динамічним ритмом (Еліс Купер, гурти: «Metallica», «Nightwish», «Rammstein», «Kiss»).

Мистецтво - це одна із форм суспільно усвідомленої діяльності, яка відтворює дійсне та уявне у художніх образах.

Міфологічний — (ір. *mythos*) - жанр в образотворчому мистецтві, присвячений відображенню подій та зображенню героїв, про яких розповідається в міфах.

Модернізм (фр. *moderne* - сучасний, новітній) - узагальнююча назва художніх напрямів ХХ ст. Модернізму властивий розрив з ідейними і художніми принципами класичного мистецтва, пошук нових художніх форм і виражальних засобів.

Музика - вид мистецтва, що відображає дійсне та уявне у художньо- звукових образах.

Мюзикл (з англійської - *musical*) - це музично-сценічна вистава, в якій на основі літературного сюжету поєднуються різноманітні виражальні можливості музичного, хореографічного та драматичного мистецтва.

Народні танці (гопак, жемжурка, жок, чардаш, краков'як, лезгінка, полька, трепак, хоровод, ялли, індійські народні танці, сіртаки тощо).

Натюрморт - (фр. *nature morte* - мертва натура) - жанр, присвячений зображенню неживих предметів.

Неореалізм - напрям в італійському кіно і літературі 40-50-х рр. ХХ ст. Визначними рисами неореалізму є демократизм і гуманізм, увага до життя простої людини, наявність документальної основи твору (принцип вірності факту).

Нова хвиля (з англійської - *new wave*) — напрям у рок-музиці, який виник у кінці 70-х - на початку 80-х років ХХ століття, характерними рисами якого є: коротка тривалість пісень, енергетичність ритму, оранжування з домінуванням використання синтезаторів, при збереженні жорсткого звучання гітар (гурти «The Police», «Duran Duran», «Depeche Mode», «Blondie»).

Образ у мистецтві - це узагальнене художнє відображення визначальної суті реального та уявного навколишнього світу, думок і почуттів митця у художньому творі.

Оп-арт (англ. op-art, скороч. від optical art — оптичне мистецтво) - напрям у мистецтві модернізму 60-х рр. XX ст., що розробляє в живописі й графіці декоративні ефекти простих геометричних форм, звичайно розрахованих на оптичний ефект.

Опера (з італійської - opera - твір) - музично-драматичний твір сценічної дії, що ґрунтується на синтезі музики, слова (співу), танцю, образотворчого мистецтва.

Оперета (з італійської - operetta, від opera - маленька опера) - музично- театральний жанр, що є виставою, часто комедійного характеру, у якому вокальні та інструментальні музичні номери і танці змінюються розмовними діалогами.

Ораторія (з італійської - oratorio)- великий концертний твір для солістів, хору та симфонічного оркестру, що має певний сюжет.

Орнамент — візерунок, що ґрунтується на ритмічному повторенні його стилізованих елементів.

Панк-рок (з англійської - punk rock) - жанр рок-музики, що виник у середині 70-х років XX століття у США, а з часом у Великобританії. У ньому поєднувались соціальний протест і музично-художнє неприйняття тодішніх форм рок-музики. Відрізнявся культивуванням нарочито жорсткої примітивної гри та задиркуватості раннього рок-н-ролу (Девід Боуї, гурти: «Sex Pistols», «The Damned»).

Пейзаж — (фр. paysage) - жанр образотворчого мистецтва (у живопису та графіці), головним завданням якого є зображення природи та її явищ, міських краєвидів та архітектурних комплексів.

Пісня - найпоширеніший жанр у музиці, в якому гармонійно поєднуються мистецтво музики і поезія.

Плакат - (з французької - placard — оголошення, афіша, від plaquer — наліплювати, приклеювати) - яскраве і виразне зображення агітаційного характеру, яке супроводжується коротким текстом.

Побутовий - жанр в образотворчому мистецтві, присвячений зображенню повсякденного життя людей.

Поліхудожність - це явище взаємопроникнення, взаємодії, взаємовпливу різних видів мистецтва та їх проявів.

Поп-арт (англ. pop art, скорочено від popular art — популярне мистецтво) - неоавангардистський напрям у 60-х рр. XX ст., що на протигагу абстрактному мистецтву має предметний характер. Митці цього напрямку використовують у своїх композиціях побутові предмети, промислові відходи тощо.

Поп-музика (з англійської - pop-music від popular music) - напрям сучасної музики масових жанрів, якому притаманні легкість, простота, мелодійність та

ритмічність. є пріоритетним напрямом комерційної музично-розважальної індустрії.

Популярна музика (з англійської — popular music — популярна, загальнодоступна, «масова» музика) - поняття, яке охоплює різноманітні стилі і жанри переважно розважального естрадного музичування

Постер (з англійської — poster — розклеювати, розвішувати) - оголошення, афіша, плакат (переважно рекламного характеру).

Портрет — (фр. portrait) - жанр образотворчого мистецтва (у живопису, графіці та скульптурі), в якому зображується людина або група людей, задля відтворення зовнішності, індивідуальності та відображення їх духовної суті.

Постмодерн (те, що йде після модерну) - напрям у сучасній культурі, що сформувався у 70-х р. ХХ ст.

Пріоритет - падання переваги будь-чому за його значимістю.

Реггі (з англійської - reggae) - різновид поп-музики, в основу якої покладено традиційні ритми Ямайки (Боб Марлі, І Нон Г'юл, гурти «Abyssinians», «Burning Spear», «Culture»).

Рен - (з англійської - rap, rapping) — жанр популярної музики, що є елементом стилю хіп-хоп. Репу притаманний ритмічний речитатив, який зазвичай читається під музику з важким бітом і має ямайську та афро американську основу (Beastie Boys, Eminem, K-Маро).

Ритм:

- *в музичному мистецтві*~ послідовність звуків різної або однакової тривалості;

- *в образотворчому мистецтві* - повторюваність, чергування впорядкованих композиційних елементів.

Рок-музика (з англійської - rock music) — стильовий напрям у естрадній музиці, що з'явився у Великобританії та США у 50-60-х роках ХХ століття. Основними ознаками рок-музики є опора на блюзові форми та надто підкреслений ритм, високий емоційний рівень виконання. Має багато течій, форм та різновидів.

Рок-н-рол (з англійської - rock'n'roll від rock and roll - крутитись, гойдатись) — молодіжний естрадний танець, що виник на початку 50-х років ХХ століття у США на основі ритм-енд-блюзу. З часом переріс у напрям. Відрізняється простою мелодією у супроводі важкого та одноманітного акцентованого ритму (яскраві представники: Елвіс Преслі, Білл Хейлі, Чак Беррі).

Романс (з іспанської — romance.) - жанр камерної вокальної музики: одноголосний музичний вокальний твір з інструментальним супроводом.

Свінг - група танців, що розвивалися в «епоху свінгу» (20-40-ві роки ХХ століття). Майже всі форми свінгу відрізняються вкороченим ритмом, що є характерним для афро-американської та західно-африканської музики та джазових танцювальних традицій (буги-вуги, лінді хоп, бальбоа, чарльстон, джайв, свінг Східного Узбережжя, свінг Західного Узбережжя, сучасний джайв).

Світлотінь — градація різних за світлотою і яскравістю кольорів і відтінків, як засобів відтворення об'ємності предмета зображення.

Символізм — модерністський літературний напрям кінця ХІХ -ХХ ст. Виник у Франції. Символісти відмовилися від зображення реалій життя і метою своєї творчості вважали пошук прихованої краси світу. На місце художнього образу вони ставили художній символ, що містить у собі ряд значень. Намагалися надати своїм творам музикальності, співзвучності, бо тільки музику вважали мистецтвом.

Симфонія (з грецької - symphonia - співзвуччя) - великий, здебільшого чотиричастинний твір для симфонічного оркестру.

Синтез мистецтв — поєднання різних видів мистецтва, що мають багатогранний естетичний вплив на вираження єдиного ідейно-художнього задуму (синтетичні мистецтва містять у собі практично всі види мистецтва, а також використовують численні досягнення найрізноманітніших наук та галузей техніки).

Скульптура — вид образотворчого мистецтва, в якому дійсність відтворюється пластично в об'ємних формах.

Соната (з італійської - sonata, від sonare - звучати) — інструментальний музичний твір, який складається з трьох-чотирьох різних щодо характеру і темну частин.

Соціальне явище — це сукупність фактів, подій, процесів суспільного життя як конкретне зовнішнє вираження духовних пріоритетів суспільства, його морально-естетичних цінностей.

Стилізація — навмисна імітація художнього стилю, що є характерним для будь-якого автора, жанру, течії, напряму, для мистецтва і культури певного соціального середовища, народу, епохи.

Стилізація в образотворчому мистецтві — процес спрощення зображення предмета за формою та кольором на основі відбору найвиразніших його рис.

Стиль - сукупність пайтигювіших ознак, засобів виразності, творчих прийомів, що склалися у процесі творчої діяльності митця, у певного народу в певний історичний період.

Супрематизм (лат. supremus - найвищий) - різновид абстракціонізму; твори супрематизму є комбінаціями кольорових геометричних фігур (квадрат, трикутник, коло).

Сучасні танці (XX — XXI ст.): вільні танці, танець модерн, контемпорарі, контактна імпровізація, буго, клубні танці, вуличні танці.

Сценічний танець — вид хореографічного мистецтва, що виконується для глядачів та передбачає створення хореографічного образу на сцені.

Сюїта (з французької — suite - ряд, послідовність) — інструментальний твір, що складається з кількох контрастних (різнохарактерних) частин, часто танцювального типу, об'єднаних спільним задумом.

Сюрреалізм (фр. surrealism, буквально - надреалізм) - модерністська течія в літературі і мистецтві XX ст., яка намагається джерела творчості знайти в підсвідомості.

Творчі напрями та течії у мистецтві — естетичні категорії, які визначають принципову спорідненість художніх явищ на протязі певного часу, або в межах певного творчого угруповання.

Театральне мистецтво (з грецької — місце видовища) — вид мистецтва, специфічним засобом вираження якого є сценічна дія, що виникає в процесі гри акторів перед глядачами.

Увертюра (з французької - ouverture) — оркестровий вступ до театральної музичної вистави (опери, балету тощо).

Фовізм (фр. fauves - дикий) - один з напрямів модернізму, для якого властиві поєднання яскравих, «агресивних» кольорів, декоративність, пластичні деформації предметів.

Футуризм (лат. futurum - майбутнє) - авангардистський напрям у літературі і мистецтві, представники якого намагалися створити мистецтво майбутнього, відкидали класичну художню спадщину, насаджували ідеї фантастики, урбанізму, крайнього формалізму.

Хард-рок (з англійської - hard rock- важкий рок або жорсткий рок) - жанр рок-музики, що виник у 60-х — 70-х роках XX століття. Визначальними для хард- року є

центральна роль соло-гітариста та композиції, які побудовані на рифах (яскравими представниками хард-року є гурти: «Deep Purple», «Led Zeppelin», «Rainbow», «Nazareth»).

Хастл - парний танець, в основі якого - імпровізація та «ведення». Є узагальнюючою назвою для танців під музику в стилі диско (спортивний хастл/диско-фокс/диско-свінг; хастл фристайл; хастл джек-н-джилл; шоу-хастл; дабл-хастл; ледіс-хастл).

Хененінг (англ. happening — подія, випадок) - напрям у модерністському мистецтві, що виник у кінці 50-х рр. ХХ ст. у США.

Хореографічне мистецтво (з грецької - choreo — танцюю) - це танцювальне мистецтво, що є сукупністю двох галузей сценічного мистецтва - балету та сценічного танцю. Основними засобами створення художнього образу у хореографічному мистецтві є пластика рухів та положення людського тіла у музично-сценічному дійстві.

Художня культура - це основа сукупності, створених людством естетичних та духовних цінностей, виражених у процесі художньої діяльності.

Циркове мистецтво - (з латинської - circus) - вид видовищного мистецтва, основою якого є демонстрація незвичайного (ексцентричного) і смішного, зазвичай, на арені спеціальної будівлі (круглої форми з високим куполом).

Шансон(зфранцузької - chanson — пісня) - вокально-музичний піджанр поп-музики. В його основі французькі естрадні пісні, виконані у стилістиці кабаре (серед відомих шансоньє - Шарль Азнавур, Жак Брель, Едіт Піаф, П'єр Дюпон, Моріс Шевальє, Мірей Матьє, Джо Дассен).

